Horizon-TAAL

maart-april

Jaargang 51 - nummer 296

ZAMENHOF: INZICHT EN INSPIRATIE

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw
51ste jaargang maart - april 2019
Verschijnt de 1ste van elke oneven maand
Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd

Redactie en administratie: Vlaamse Esperantobond vzw - Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen - tel.: 03 / 234 34 00 - Epost: horizon.taal@esperanto.be
webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl

Abonnementen: 30,00 EURO

Rekeningen: t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen
KBC IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB
de Post IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Redactie: Piet Glorieux (piet.glorieux@gmail.com)

Tekstopmaak: Eriko D'Hondt (eriko@telenet.be)

Clubactiviteiten: Katja Lödör (lodorkatja@skynet.be)

Medewerkers: Anne Brabant, Kevin De Laet ,Kristin Tytgat, Ivo Durwael, Piet Glorieux, Cyreen Knockaert, Katja Lödör, Kris Panis, Yves Nevelsteen, Roland Rotsaert, Herman Deceuninck, Amri Wandel e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Flandra Esperanto-Ligo, Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, Belgio

TEN GELEIDE

Vanaf dit nummer vindt u, in opeenvolgende afleveringen, een vertaling van 'Vivo de Zamenhof'. De auteur Edmond Privat heeft Zamenhof nog persoonlijk gekend en kon het verhaal dus uit de eerste hand vertellen. Ik kreeg de suggestie van een vriend en, hoewel ik er aanvankelijk weigerachtig tegenover stond, was het voor mij een openbaring. Mijn voornaamste bezwaar was dat ik dacht dat "alles al geweten was over Zamenhof". Ik behoor zeker niet tot diegenen die vinden dat de 'nalatenschap' van Zamenhof eerder een hindernis is dan een troef. Hoe meer ik het las, hoe meer ik ervan overtuigd geraakte dat Zamenhof niet die wereldvreemde dromer was voor wie hij soms versleten wordt. Integendeel. Ik meen zelfs dat zijn levensverhaal ons inspiratie kan bieden voor het hedendaags omgaan met diversiteit en dus meer dan ooit actueel is. Ik hoop dat deze vertaling van 'Vivo de Zamenhof' uw kennis over het ontstaan van Esperanto zal opfrissen en u vooral inspiratie zal bieden voor het promoten van Esperanto.

Piet Glorieux

Zaterdag 16 maart 2019 van 14 u tot 17 u

LINGVA FESTIVALO

Wat zijn de talen van de Oostendse migratie?
Kom kennismaken met talen zoals: Arabisch, Armeens, Nepalees, Spaans, Kikongo, Swahili, Koerdisch en Esperanto
Plaats van afspraak: Onze-Lieve-Vrouwecollege, Euphrosina Beernaertstraat 2, Oostende

ZONDAG 28 APRIL, VLAAMSE ARDENNENDAG

Een hele dag wandelen – of een halve dag als je dat verkiest – in de wondermooie Vlaamse Ardennen tijdens het mooiste seizoen.
Van 9 u tot 17 u.
Meer info op www.esperanto-kortrijk.info

LA ĜENERALA ASEMBLEO LA 16-AN DE MARTO EN OSTENDO

De Vlaamse Esperantobond nodigt al haar leden uit om aanwezig te zijn op de wettelijk verplichte algemene ledenvergadering. Deze zal plaatshebben op 16 maart 2019 van 11.00 uur tot 14.00 uur in De Boeie (benedenverdieping), Kerkstraat 35, Oostende. Dit bevindt zich op slechts vijfhonderd meter van het station.
Aansluitend kunnen de aanwezigen genieten van en steun betuigen aan het "Lingva Festivalo" dat georganiseerd wordt door onze gelijkgezinden van La Konko, de Oostendse Esperantogroep, en dat een eindje verderop doorgaat in het OLV-college, ingang Euphrosina Beernaertstraat 2.

LUMINESK' BRENGT LICHT TIJDENS DE JAARWISSELING

Al voor de vierde maal werd tijdens de jaarwisseling de Esperantobijeenkomst Luminesk' georganiseerd, de intussen waardige opvolger van het destijds zo populaire Internacia Festivalo. Deze keer vond ze plaats in het prachtig gelegen Königswinter aan de Rijn. Er namen zo'n zeventig esperantisten aan deel. Ze werden niet alleen onthaald in een erg comfortabel hotel, maar kregen ook een gevarieerd en mooi programma voorgeschoteld in een erg sfeervol kader. De bijeenkomst vond plaats van 27 december 2018 tot 3 januari 2019.

Met een gratis wijndegustatie, het streekproduct bij uitstek, op de eerste avond zat de sfeer er van bij het begin al goed in. Tijdens de week gaven heel wat "Belgische" esperantisten interessante lezingen: Rakoen Maertens, Yves Nevelsteen, Vladimir Ronin en Bernard-Régis Larue. Elke ochtend vroeg daagde verder een groepje getrouwen op voor de paroliga kurso die ik zelf gaf.

's Avonds was er o.a. een Finse avond ter kennismaking met het land van het UK in de zomer 2019. We speelden ook mee in verschillende quizzen, o.a. onder leiding van quizmaster An Olijslagers. Een culinaire quiz leidde naar een kookwedstrijd waarbij de Luminesk'-meesterkok uitgeroepen werd.

De boekendienst van FEL werd gehouden dankzij vele helpende handen. Twee excursies en de traditionele nieuwjaarswandeling maakten ons beter bekend met de mooie streek.

Elke avond werd de "gufujo" georganiseerd met een apart programma. Luminesk' is een van de weinige Esperantobijeenkomsten die ik ken waar de avonden gezellig en zinvol samen worden doorgebracht. De eerste avond van het nieuwe jaar was voorbehouden voor de herinnering aan HDP of Hans-Dieter Platz, de in 2018 overleden organisator van zovele IF's. Tijdens die avond werden foto's getoond en herinneringen opgehaald van bijna veertig jaar! De geslaagde avond werd afgesloten met een glas wijn zoals HDP het gewild zou hebben.

Er zijn plannen om van de vijfde jubilea Luminesk' iets speciaals te maken, misschien in het wondermooie Meersburg aan de Bodensee.

Luminesk' is echt een licht in de duisternis!

Kristin Tytgat, januari 2019

ESPERANTO OOK VOOR POLYGLOTTEN

Esperanto ook voor polyglotten. Monica Peetermans is er blijkbaar zo een. Maar toch vindt ze Esperanto om een aantal redenen nog altijd een goeie keuze.

Hoe en wanneer ben je met Esperanto in contact gekomen?

In de jaren vijftig ging mijn neef naar het Xaveriuscollege in Borgerhout. Hij sprak mij toen over Esperanto. Er bestond een Esperantospeldje dat je kon opsteken. Zo kon je met anderen converseren in die taal. Van het bestaan van een organisatie noch vereniging wist ik niets, ik woonde toen in Borgerhout aan het Te Boelaerpark.

In 1988 ging ons gezin verhuizen naar Zwijndrecht, waar er in de bibliotheek foldertjes lagen over Esperanto. Ik kon direct alle zinnetjes vormen en verstaan. Fantastisch. Daar heb ik toen mijn Esperantovriendin, Ingrid, leren kennen en samen zijn we gestart met een Esperantocursus in Zwijndrecht.

Alex Humet was onze leraar voor het eerste jaar. Na onze derde les gaf hij adressen om te corresponderen. Ik schreef toen aanstonds een briefje naar Siberië, waarop ik een lange brief terugkreeg met tekening van een samowaar en de kantelen van een versterkte vesting op het Rode Plein. Ook vernam ik dat het in Siberië –50° kan zijn maar ook 50°C!

Later kregen we les van Iwona Kocięba, Jules Verstraeten en Petro De Smedt. Wat een tijd!

Wat was je motief om het te leren en is je motivatie veranderd sindsdien?

Vervolg zie pagina 17

Monica: op de eerste rij, tweede van links

FORPASIS BALDUR RAGNARSSON

Islanda lingvoinstruisto kaj lerneja inspektoro, aŭtoro de poemaroj kaj lernolibroj en la islanda lingvo, membro de Unuiĝo de Islandaj Verkistoj kaj eminenta esperantisto.

Esperantisto ekde 1949, li aktiviĝis movade en 1952 kaj dum multaj jaroj estis prezidanto de IEA kaj estrarano de la societo Aŭroro (Rejkjaviko). Prezidanto de la Belartaj Konkursoj de UEA (1975-85), vicprezidanto (1980-83) kaj estrarano de UEA pri kulturo kaj edukado (1980-86); prezidanto de LKK de la 62a UK (Rejkjaviko, 1977), membro de Akademio de Esperanto ekde 1979.

Lia unua poemo en Esperanto aperis en 1950 en *Voĉo de Islando*. Lia unua poemaro *Ŝtupoj sen nomo*, eldonita en 1959 kiel la unua ero en la serio Beletraj Kajeroj de Stafeto, faris lin unu el la plej gravaj Esperanto-poetoj. Aperis ses pliaj poemaroj, inkluzive de La lingvo serena (2007), kiu enhavis ankaŭ liajn prozaĵojn kaj artikolojn pri li kun la subtitolo "*Plena originala verkaro*", sed ĝi ne estas "plena", ĉar ĝin sekvis kvar pliaj originalaj poemaroj (laste *Momentoj kaj meditoj* en 2016), eldonitaj de Mondial en Novjorko. Aperis ankaŭ ok volumoj kun liaj tradukoj el la islanda literaturo, inkluzive de La Edda (temas pri Snorra-Edda) de Snorri Sturluson kaj tri sagaoj.

Ragnarsson tradukis el Esperanto en la islandan, verkojn de William Auld, Jorge Camacho, Gonçalo Neves, Raymond Schwartz kaj Henri Vatré. Tradukoj de liaj Esperanto-poemoj aperis en la lingvoj angla, franca, hungara, itala, nederlanda kaj pola.

En 2007 Ragnarsson estis kandidatigita de EVA por la Nobelpremio pri literaturo; post la transformiĝo de EVA al ALE (2008), ALE ĉiujare kandidatigas lin. En 1964 Ragnarsson ricevis la premion "Arĝenta sprono" de la eldonejo Koko (Danlando); li estis honora membro de UEA (1999), ankaŭ de EVA/ALE (2007)

(el La Balta Ondo: Piet Glorieux).

WIJLEN AMOS OZ EN ESPERANTO

Op 28 december 2018 stierf de Israëlische schrijver Amos Oz in zijn woonplaats Tel Aviv op 79-jarige leeftijd. De auteur werd geboren in 1939 in Jeruzalem als Amos Klausner en zijn familie was afkomstig van Odessa (toenmalige Sovjet-Unie) en was één van de beroemdste Israëlische schrijvers, meerdere keren kandidaat voor de Nobelprijs literatuur. Zijn werken werden vertaald in 46 talen, o.a. in het Esperanto, met name zijn voorlaatste boek, "Among Friends" (2012) dat o.a. de novelle "Esperanto" bevat. Het is vertaald naar het Esperanto door Gianpiero Savio en Amri Wandel.
Amos Oz stemde niet alleen in met de vertaling maar had er ook een bijzondere band mee zoals je in onderstaand artikel van de hand van Amri Wandel kan lezen. Het verscheen in mei 2015 in het tijdschrift "Esperanto" en ik heb het hieronder vertaald met toestemming van de auteur.

Amos Oz is waarschijnlijk de prominentste en internationaal meest bekende schrijver van Israël. Als in de komende jaren een tweede Israëlische schrijver de Nobelprijs voor Literatuur (de eerste was Shmuel Yosef Agnon in 1966) zal krijgen, zal het waarschijnlijk Oz zijn (sinds 2007 was hij herhaaldelijk kandidaat voor de Nobelprijs). Hij ontving o.a. de prijs van Israël en de Goethe- en Heineprijzen voor literatuur. Zijn werken worden in 46 talen vertaald (waar sinds kort ook Esperanto bij is gekomen) en bekleden een belangrijke plaats in de wereldliteratuur. Van zijn 38 boeken zijn de meest bekende "My Michael" en "A story of love and darkness". Vaak weerspiegelen zijn werken zijn levenservaringen; als kind groeide Oz op in Jeruzalem, dat hij later, als kleine jongen, verliet om in een kibboets te gaan leven. Verschillende van zijn romans houden verband met of gaan over het leven in de kibboets of in Jeruzalem.
In de verhalenbundel "Between friends", waar de novelle "Esperanto" deel van uitmaakt, keert Oz terug naar de plaats en tijd waar zijn werk ontstond: de kibboetsmaatschappij van de late jaren vijftig. Hij probeert het idealistische beeld van de kibboets te doorbreken (zoals ook andere Israëlische schrijvers, zoals Meir Shalev, deden). De verhalen in dit boek beschrijven hoe het kibboets-idealisme van de pioniersdagen is veranderd, in die zin dat er teFgenwoordig maar een beperkte groep mensen meer overblijft van wie de vroegere idealen van broederschap en wederzijdse verantwoordelijkheid geleidelijk aan teloorgaan. De acht verhalen in het boek "Between friends" vinden plaats in de gefantaseerde kibboets Jikhat en beschrijven hoe de kibboets het voor non-conformistische en solitaire individuen onmogelijk maakt om er hun plaats vinden. Elk van de verhalen schetst verbazend fijngevoelige beelden van vrouwen en mannen die dromen en van wie het privéleven lijdt onder die gigantische collectieve droom, die het kibboetsideaal is.

De dood van Martin Vanderberg, de held in de novelle

Dit werk is voorradig in de VEB-webwinkel
https://retbutiko.net/eo/ero/eaoz

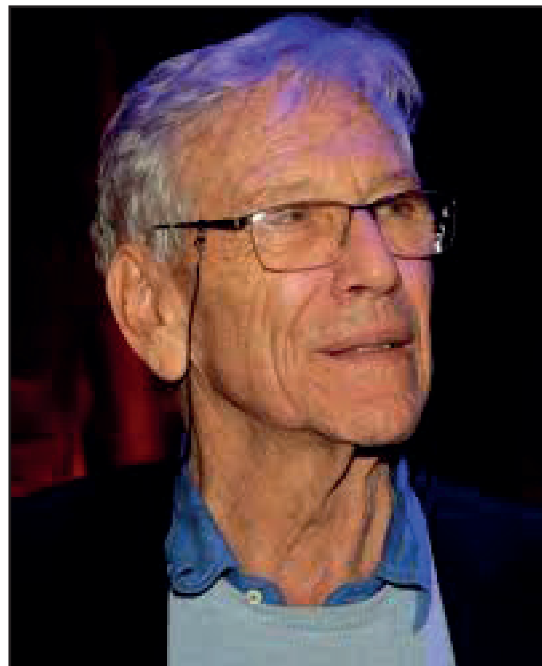
"Esperanto", de laatste idealist die nog in de absolute gemeenschap van de menselijke samenleving gelooft, staat symbool voor de langzame maar onvermijdelijke ineenstorting van de kibboetsideaal en de traditionele samenleving. Misschien suggereert de gemoedsrust die Osnat, de vriend van Martin, na zijn begrafenis ervaart, dat Oz eindelijk aan het einde van zijn zoektocht is gekomen, en, net als Osnat, troost vindt in de revolutie van de kibboetssamenleving en haar idealen. Amos Oz blijft ons verbazen met zijn vloeiende en welsprekende stijl en het is genieten van elke zin of metafoor die hij met ons deelt.

Bijna een jaar geleden ontving ik een brief van een Duitse vriend, die me aanmoedigde om dit verhaal naar het Esperanto te vertalen. Een paar maanden later vernam ik dat Amos Oz op de Internationale Boekenbeurs van Jeruzalem lezingen zou geven over zijn nieuwe boek “Judas”. Ik schreef naar Oz om zijn toestemming te vragen de novelle te vertalen, en hij reageerde enthousiast en hij antwoordde dat hij altijd al kennis had willen maken met Esperanto. Wederzijds dankte ik hem en nodigde hem uit voor een bezoek aan onze Esperantostand op de boekenbeurs, om zo rechtstreeks kennis te kunnen maken met de taal en haar literatuur.

Deze novelle vertalen was een ingewikkeld verhaal, want het vergde niet alleen een grondige beheersing van de bron- en doeltaal, maar ook een goede kennis van de sociale en culturele achtergrond waarin het verhaal zich afspeelde (de kibboets einde jaren vijftig). Hoewel ik toen een kleine jongen was en in de stad was opgegroeid, heb ik de kibboets waar mijn zus woonde, vaak bezocht en er tijdens de schoolvakanties ook gewerkt. Zo nam ik een deel van de sfeer en levensstijl van de kibboets in me op, samen met wat ik leerde en hoorde in het gewone leven in Israël, dat cultureel nog nauw verbonden is met het ideeëngoed en de samenleving van de kibboets. Wij (de vertalers) hebben vaak lang gezocht naar de meest accurate en geschikte vertaling van bepaalde passages, om zo zorgvuldig mogelijk de sfeer en nuances die de schrijver beoogde weer te kunnen geven.

Na Oz’ lezing op de boekenbeurs gaf ik hem een eerste versie van de vertaling. Er was geen tijd voor een lang gesprek wegens het grote aantal luisteraars dat zijn handtekening wilde, dus stelde ik voor om hem wat later te ontmoeten en te horen hoe hij stond tegenover “deze wonderbare taal” (sic), zoals hij Esperanto beschrijft in het verhaal. We ontmoetten elkaar in een klein café naast zijn huis in Tel Aviv waar ik hem enkele exemplaren van de pas gedrukte Esperantovertaling gaf. Hij was erg opgewonden en zei dat “het zien van de novelle in een Esperanto-vertaling een droom was die in vervulling was gegaan”.

Zoals blijkt uit wat hij schrijft over Esperanto in het verhaal, wist Oz verrassend veel over Esperanto, ook al beweerde hij dat hij het niet sprak. Ik was benieuwd waar hij die kennis vandaan had en toen vertelde hij me dat zijn vader, die elf talen sprak, ook Esperanto kon en een bewonderaar was van Zamenhof. We spraken meer dan een half uur. Ik schonk hem twee kinder-

boeken die ik had vertaald naar het Esperanto en Oz vroeg me om er iets persoonlijks in te schrijven. In ruil daarvoor schreef hij een opdracht in mijn exemplaar van zijn boek “Between Friends”: “aan Amri Wandel, die mijn Hebreeuwse woorden op een Esperanto-piano vertolkte, de man die Martin Vanderberg [de held in de novelle “Esperanto”] naar huis bracht... met grote blijdschap, dankbaarheid en waardering ... Amos Oz”.

Ik vertelde hem ook over het jubileum-wereldcongres in Rijsel, en hij was zeer geïnteresseerd. Hij stelde vragen over het thema van het congres, het programma, de voorstelling van de nieuwe boeken en over Esperanto-literatuur in het algemeen. Enkele tijd later stuurde hij me een mail: “Beste Amri, gelieve in mijn naam een warme groet over te maken aan alle congresdeelnemers en hen te laten weten dat Martin Vanderberg ook mijn gevoelens voor Esperanto en zijn ideeëngoed verpersoonlijkt. Met waardering en dankbaarheid, Amos Oz “.

Amri Wandel

(vertaling Piet Glorieux)

VIVO DE ZAMENHOF

LA GENTOJ EN LITVA LANDO - ĉapitro 1

DE VOLKEREN IN HET LITOUWSE LAND - hoofdstuk 1

Meae inter Oriento kaj Okcidento kuŝas Litva lando, kantita de Mickiewicz en "*Sinjoro Tadeo*"[1]:

Litvo! Patrujo mia! simila al sano,
Vian grandan valoron ekkonas litvano,
Vin perdinte. Belecon vian mi admiras,
Vidas ĝin kaj priskribas, ĉar mi hejmosopiras..
Al montetoj arbaraj, herbejoj verdantaj,
Larĝe apud lazura Njemen tiriĝantaj...

Sur tiu dolĉa tero vivas jam de miljaroj unu el plej malnovaj gentoj de l' aria mondo. En norda parto paroliĝas ankoraŭ antikva lingvo litova, proksima je sanskrita. En puraj moroj kaj popolaj kantoj iel regas atmosfero mistera kun influoj pensigaj al Hindujo pratempa.
Longe vivadis en paco tiu gento trankvila, de Kristanismo netuŝita – ĝis dek-tria centjaro. De l' cetera mondo forkaŝita per marĉoj kaj per densaj arbaregoj, kie kuras ĝis nun sovaĝaj urbovoj, la popolo daŭris adori la fortojn de l' naturo sub gigantaj kverkoj, vivanta templo de la dioj.
Tie tamen ekbatalis okcidenta volo kun orienta pacienco. En Mezaĝo teŭtonaj kavaliroj tiun landon almilitis, polaj nobeloj ĝin ligis al sia Ŝtato, moskova caro ĝin atakis. Dume alkuradis el tuta mondo persekutataj Hebreoj por starigi manlaboron kaj komercon laŭ invito reĝa. Tiel alia gento tre maljuna trovis tie novan Palestinon kaj fondis urbojn aŭ plenigis ilin. Kun si ĝi enportis industrion kaj negocon, sed ankaŭ sian lingvon germanan-judan, propran kredon kaj Sabaton, eĉ apartajn vestojn. Ekstere montris la Hebreoj heredan timemon pro kutimaj batoj, interne la fieran fidelecon al profetaj tradicioj:

Halverwege tussen Oost en West ligt het land van Litouwen, bezongen door Mickiewicz in "Mijnheer Tadeusz"[1]:

Litouwen! Mijn Moederland! Synoniem voor gezondheid,
Je grote waarde kent een Litouwer,
Als hij je verliest. Je schoonheid bewonder ik,
Zie ik en beschrijf ik, want ik verlang naar huis…
Naar de bosrijke heuvels en groene weiden,
Die zich uitstrekken langs de azuurblauwe Memel...

Duizenden jaren al leeft in dit zoete land een oeroud volk van de Arische wereld. In het noorden spreekt men nog een oude Litouwse taal, verwant aan het Sanskriet. In de pure gebruiken en volksliederen schuilt op de een of andere manier een mysterieuze sfeer met invloeden die doen denken aan het voorhistorische India.

Lang leefde dit rustige volk in vrede, niet beroerd door het christendom, tot de dertiende eeuw. Verborgen voor de rest van de wereld tussen de bossen en dichte wouden, waar tot op heden wilde oerrunderen weiden, bleef het volk de krachten van de natuur onder de reuzeneiken aanbidden, een levende tempel van de goden.

Toen echter trok de westerse wil ten strijde tegen het oosterse geduld. In de Middeleeuwen voerden Teutoonse ridders oorlog tegen het land, lijfden Poolse edelen het land in bij hun staat en viel de Moskouse tsaar het aan. Ondertussen kwamen, uit de hele wereld, vervolgde Hebreeuwen toegestroomd om ambachts- en handelsactiviteiten op te zetten op uitnodiging van de koning. Zo vond een ander eeuwenoud volk er een nieuw Palestina, stichtte er steden en bevolkte ze. Dit volk bracht niet alleen handel en nijverheid met zich mee maar ook haar zijn eigen Joods-Duitse taal, een eigen geloof en, op de sabbat, zelfs haar zijn eigen kleding.

Naar buiten toe vertoonden deze Hebreeuwen[2] een overgeërfde angst, het gevolg van jarenlange vervolgingen. Onderling echter bewaarden ze een trots vertrouwen in de profetische tradities:

Aŭskultu min, vi, kiuj konas la veron,
Popolo, havanta mian instruon en koro:
Ne timu ofendon de homoj,
Ne tremu antaŭ insultoj.
Leviĝu, leviĝu, vin vestu per forto,
Ho brako de l' Eternulo;
Leviĝu, kiel en tempoj antikvaj,
Ĉu ne vi dishakis Fierulon?
Ĉu ne vi sekigis la maron?

Luister naar mij, jij die de waarheid kent,
Volk, dat mijn leer bewaart in zijn hart:
Wees niet bang voor beledigingen die mensen je toesturen,
Wees niet bang voor beledigingen,
Beef niet voor smaad.
Sta op, sta op, bekleed je met kracht,
O arm van de Heer;
Sta op zoals in oeroude tijden,
Heb je niet ooit de Trotse[3] *in de pan gehakt?*
Heb je niet ooit de zee drooggemaakt?

Kiam disfalis litvo-pola Respubliko je l' fino de centjaro dek-oka, preskaŭ tuta litva nobelaro delonge jam forlasis la prapatran lingvon kaj fariĝis pola kore kaj parole. Litovan lingvon daŭris uzi vilaĝanoj en la nordo, blankrutenan tiuj en la sudo. Pola sonis en kasteloj, en preĝejoj katolikaj, en la Vilnaj altlernejoj, kaj en domoj societaj. En urboj, eĉ Germanoj havis propran kolonion kaj kvartalon, sed, en stratoj de l' komerco, juda lingvo sonis ĉefe. Super tiu diverseco pezigis ursan manon rusa Imperio dum tuta centjaro dek-naŭa. En ĉiuj urboj amasiĝis armeo da soldatoj, oficiroj, oficistoj rusaj ĉiugradaj, kaj en la palaco loĝis rusa guberniestro. Sur ĉefa placo brilis oraj turoj de rusa preĝejo.

Toen de Pools-Litouwse Republiek aan het einde van de achttiende eeuw uiteenviel, verlieten bijna alle Litouwse edelen de voorouderlijke taal en werden ze Pools in hun hart en in hun taal. Het Litouws bleef in gebruik bij dorpelingen in het noorden, het Wit-Russisch bij de bewoners in het zuiden. Het Pools weerklonk in kastelen, katholieke kerken, in de hogescholen van Vilnius en in gemeentehuizen. In de steden hadden Duitsers hun eigen wijk en gemeenschap, maar in handelsstraten was het vooral de Joodse taal die men hoorde.

Over deze diversiteit heerste de “berenklauw” van het Russische Keizerrijk, gedurende de hele negentiende eeuw. In elke stad installeerde zich een leger soldaten, officieren, Russische bedienden van diverse graden, en in het paleis nam een Russische gouverneur zijn intrek. In de buurt van het centrale plein schitterden de gouden torens van een Russische kerk.

Dufoje provis Poloj kaj Litvanoj forskui fremdan premon per armiloj. En 1831 kaj 1863 tra tuta mondo sonis la sanga plendo de l' heroaj ribelantoj. Ambaŭfoje sur la landon refalis despli peze la venĝa krueleco de l' venkinto. Eĉ lingvo rusa jam trudigis devige en lernejoj.

Tweemaal probeerden Polen en Litouwers zich met wapens te ontdoen van de vreemde onderdrukking. In 1831 en 1863 weerklonk de bloedige aanklacht van de verzetshelden. Na elke opstand werd het land nog harder getroffen door de wrekende terreur van de overwinnaar. Het Russisch werd zelfs de verplichte taal in scholen.

Kiam estis sesjara la knabeto Zamenhof en urbo Bjalistok, jus finiĝis dua revolucio kaj postlasis ĉie sangon, larmojn, akrajn sentojn. Por disceligi la koleron de l' popolo, klopodis rusa registaro perfide ĵeti gentojn kontraŭ unu la aliaj. “Divide et impera” fariĝis oficiala sistemo. Tia incitado estis tiom pli facila, ke ĉiu gento jam vivadis tre aparte de l' ceteraj. Ankaŭ per kondiĉoj materiaj, la registaro pliakrigis la naciajn diferencojn. Lerta leĝo liberigis vilaĝanojn de sklaveco al termastroj, sed samtempe lasis ilin sen la propra kampo. Tial ili devis tamen pagi luon per laboro sia, kaj barakti pli ĵaluze kun la riĉaj posedantoj. Ĉar la mastroj estis polaj, dum litovaj aŭ blankrusaj restis ĉiuj kamparanoj, gentajn sentojn jam venenis la disputo. Pli malfrue

Toen het kleine jongetje Zamenhof zes jaar was en in de stad Białystok woonde, was de tweede revolutie net geëindigd, bloed, tranen en een bitter gevoel achterlatend. Om de woede van de bevolking te verstrooien, probeerde het Russische bewind op sluwe wijze de ene bevolkingsgroep tegen de andere op te zetten. *Divide et impera* werd onderdeel van het systeem. Die aanstokerij was des te gemakkelijker omdat elke bevolkingsgroep al geheel afgescheiden van de ander leefde. Ook door middel van het scheppen van geschikte materiële omstandigheden, verscherpte het bewind de nationale tegenstellingen. Een listige wet bevrijdde de dorpelingen van hun slavernij door de grondbezitters, maar tegelijk liet die hen ook achter zonder eigen grond. Op

EVA TÔFALVI (1947). Hungarina ĵurnalistino. Diplomiĝis interalie kiel filologo pri Esparanto en universitato de Budapeŝto. Dum tri jaroj skribis materialojn por priesperanta elsendado de la hungara radio. Ĉefaŭtoro de la romano *Kiuj semas plorante*, kiu gajnis la premion R. Schwartz en 1980.

MALANTAŬ LA FENESTRO

Vesperiĝas
Sur nekonataj vojoj
vagabondas l' animo
sur benitaj stelhavaj vojoj
kie ne devas
ruĝiĝi vangoj
balbuti lipoj
pro sentoj hontindaj
pro sopiroj kaŝindaj
Trapasas ĝi la loĝkvartalon
uniformitajn blokojn
polmograndajn parkojn
kure atingas
larĝan prerion
kie ĝi paciĝas
brakumas la tutan firmamanton
kaj rememoras
rememoras pri libereco
Sed baldaŭ malfermiĝas pordo
la edzo
petas vespermanĝon
la infanoj
ekgapas televidon
Finiĝas la tago

ACHTER HET VENSTER

De avond valt
Op onbekende wegen
zwerft de ziel
op gezegende wegen met sterren
waar niet moeten
blozen wangen
stotteren lippen
om beschamende gevoelens
om te verbergen smachten.
Doorkruist zij de woonwijk
gelijkvormige blokken
handpalmgrote parken
bereikt al rennend
een brede weide
waar ze vredig wordt
het hele firmament omhelst
en zich opnieuw herinnert
zich opnieuw herinnert ... de vrijheid
Maar weldra gaat een deur open
de echtgenoot
vraagt om het avondeten
de kinderen
beginnen naar de televisie te gapen
Teneinde is de dag

PRI LA POEMO

La titolo. **Malantaŭ la fenestro**

La titolo rakontas al ni ion pri la scenejo, sed ankoraŭ ne multon. Pri kiu fenestro temas? Kiu troviĝas malantaŭ la fenestro? Kio okazas tie? Nia scivolemo° estas vere vekita ! *nieuwsgierigheid*

Verso 1. **vesperiĝas**

vespero = ?
la lasto parto de la tago, kiam la suno subiras sed akoraŭ ne malaperis (PIV)
Kion oni faru kiam vesperiĝas?

Versoj 2-4. **Sur nekonataj vojoj
vagabondas l' animo
sur benitaj stelhavaj vojoj**

vagabondi = ?
vivi kiel vagabondo, alivorte kiel homo, kiu havas nek konstantan loĝejon, nek konstantajn vivrimedojn° kaj kiu agadas° almozante° (PIV). *levensmiddelen* *handelen; bedelend*

NB.: La vagabondeco estas delikto en pluraj landoj.

Kio fakte estas tiu **animo**?
Laŭ nia PIV, animo estas ne perceptebla° forto°, rigardata kiel la esenco kaj la ekspliko de la vivo de ĉiu ekzistaĵo. *waarneembare; kracht*
Kiel ies animo povas tiel vagabondi?
Oni komprenu, ke temas pri la ideoj en ies kapo.

benita = ?
io kion ni sentas kiel recivitan kaj pri kio ni estas dankemaj.
Por la figuranto en la poemo io pozitiva ŝajnas kuŝi en la vespera pensado.

stelhavaj vojoj
Kion tiaj vojoj sugestas?
Ili sugestas iajn vojojn, el kiuj oni bone povas vidi la stelojn.
Kp. Naskiĝi sub **(mal)favora stelo**.

Kiun el ambaŭ ebloj° ni elektu? *mogelijkheden*

Versoj 5-9. **kie ne devas vangoj ruĝiĝi**
balbuti lipoj
pro sentoj hontindaj
pro sopiroj kaŝindaj

Kiam ies vangoj povas ruĝiĝi?
Jen pluraj okazoj ! En favora aŭ malfavora situacio de honto, pro ekscesa° *buitensporige* ĝojo, pro bona promenado liberaere°, pro sunbruligo°. *in open lucht; zonnebrand*

Kion pensi pri paro, kiu promenas **vango ĉe vango**?
Ke ili vere ŝategas tion, ke ilia amo estas tiom granda ke ĝi ne toleras ian interrompon.

balbuti = ?
ne flue paroli.

Kiam/kial oni kelkfoje balbutas?
Okaze de ekzemple emocio aŭ dubo°. *twijfel*
Fremdlingve oni kelkfoje emas balbuti.

Kiajn personojn oni devas ofte peti ne balbuti?
Timidajn, dubantajn, dubemulojn°. *twijfelaar*

Ni malkovras ion plie: la pensado en la mallumo estas agrabla, ĉar oni ne povas esti observata de iu ajn kaj do ne esti surprizita pri eventualaj malpermasataj sentoj pro kiuj emas sopiri°. *verlangen, smachten*

Pri kiuj ideoj kaj sentoj temas laŭ via opinio?

Versoj 10-11. **Trapasas ĝi la loĝkvartalon**
uniformitajn blokojn

trapasi = ?
pasi = iri de unu loko al alia.
la prepozicio 'tra'signifas 'iri de unu ekstremo al la alia.

Pri kio oni devas speciale atenti, kiam oni **aŭtomobile** trapasas tiajn kvartalojn?
Tute speciale pri eblaj piedirantoj°. *voetganger*

bloko = ?
unupeca maso de malmola materio;
ĉi tie: maso da konstruaĵoj uniformitaj cetere° bone konataj en iaj *trouwens* komunismaj kvartaloj.

uniformitaj
tre povas esti ke Éva misdiris: devus esti unuformigitaj?

Kial tiuj blokoj estus **samformaj**?
La amasa konstruado ne speciale serĉis ian artan aspekton kaj tia sistemo evitas eblajn financajn surprizojn. Sed eble troviĝas en ĝi ankaŭ psikologia ideo: la individue ne estas grava, vi ne bezonas distingi vin, ĉiuj estas egalaj.

Kaj **kiun impreson** donas tiaj uniformitaj blokoj al preterpasantoj?
La kutimuloj ne plu reagas. Tia estas ilia mondo. Kontraŭe, por nekutimaj trans-irantoj la aspekto devas esti ege teda°, enuiga°. *vervelend*

Verso 12. **polmograndajn parkojn**

polmo = ?
interna faco de la mano, inter la pojno° *pols* kaj la bazo de la falangoj°. *vingerkootje*

Do kiom grandaj estas tiaj parkoj?
Fakte ege etaj° ! Ne tute *klein* forgesindaj sed preskaŭ !

La esprimo 'polmograndaj' estas certe ege troiga°, sed ĝi tamen bone *overdreven* priskribas° la situacion. *beschrijft*

Vs 13 14. **kure atingas**
larĝan prerion

Kiu kuras tie?
Ĉiam la sama kuranta, la vagabondanta animo el verso 3.

atingas = ?
sukcesas tuŝi, alveni. (Kp. france '*atteindre*')

Kial tiu animo atingas tiun prerion **kure**?
En ties° psikia stato ĝi certe ne estas *diens* kvieta, kvazaŭ ĝi volas atingi tiun lokon rapide, ĉar tial ĝi nepre° kuras. *beslist*

prerio = ?
vorto uzita por vasta ebenaĵo° *vlakte* kovrita de herboj. (Kp. france '*prairie*')

Tiu vorto estas ofte uzata en rilato kun kiuj homoj?
Kun **vakeroj**°. *cowboys*

Kiuj estas tiuj?
Rajdantaj gardistoj de brutoj° *vee* en Ameriko. Cetere°, ni ankoraŭ ne forlasis ilin !

Vs 15. **kie ĝi paciĝas**

paciĝi= ?
Ĝi iĝas paca, ĝi ne plu volas lukti°. *zich inspannen*

Kial tiu 'ĝi' ĉi tie paciĝas?
Ĝi iris tra la ne tre alloga° *aantrekkelijk* loĝkvartalo kaj retrovas kalmon.

Kp. **paculo**° = *vredelievend iemand*
iu, kiu amas pacon. Tia homo certe ĉiam

emas **pacigi**°. *verzoenen*
Aliflanke estas certe malfacila tasko pacigi kiajn homojn?
Malamikojn.
Oni rimarku kiom pozitivan efikon havas la simpla fakto pensi pri io pozitive !

Verso 16. **brakumas la tutan firmamenton**
brakumi = ?
premi° en siajn **brakojn.**
drukken
Ĉu imageblas tia brakumado?
Certe ! Nur afero de perspektivo !
Figurasence. La persono tute entuziasmiĝas.

Vs.17-18. **kaj rememoras**
rememoras pri libereco
rememoras
Kiel efikas la ripetado de '**rememoras**'?
Ĝi kaŭzas malrapidigon. Ĉu por pli longe daŭrigi la rememradon? Por atentigi nin pri la fakto, ke temas pri io ege grava ?
libereco
Pri kia libereco temas ĉi tie?
Pri la libereco esti eksterdome?
Pri la tielnomata libereco de antaŭ la komunismo?
Kiel certigi la liberecon de la **gazetaro**, *pers* alivorte, la forigon de ĉia cenzuro ?
Ĉu la libereco de la **kredo** estas monde certigita?
Certe estas ankoraŭ ŝtatoj, kie tia libereco ne estas tolerata.
Gravas tiucele la atento de ĉiuj civitanoj !
Notindas, ke la **penslibereco** estas la rajto° de civitano libere pensi pri *recht* politikaj aŭ religiaj aferoj.

Verso 19. **Sed baldaŭ malfermiĝas pordo.**
Jen estas anoncita ŝanĝiĝo. Bona metodo por stimuli la atenton.
Kion tia malfermiĝanta pordo povas ĝenerale **kaŭzi** ĉe la loĝantoj/rezidantoj?
Certe grandan atenton pro ilia scivolemo aŭ timo°. *vrees*
Krome, pli praktike sed ofte pli malagrable, malfermiĝanta pordo povas kaŭzi kion?
Trablovon°. *tocht*
Jen situacio tute dolĉa: Malfermi siajn **brakojn** al amiko. = ?
En reala aŭ figura senso: lin saluti, lin tutkore bonvenigi. Tio estas ege grava post longa foresto°. *afwezigheid*

Vs 20-25. **la edzo petas vespermanĝon**
la infanoj ekgapas televidon
Finiĝas la tago
Finfine ni ekscias kiu staras malantaŭ la fenestro: edziĝinta virino kun infanoj. Finiĝas la tago kaj finiĝas la revado pri vivo sen edzo, sen idaro°. *Kroost*
Do ni povas kompreni, kial iu volas neniam edziĝi: Por gardi sian liberecon (PIV).

ZAMENHOF PRI IUJ UZITAJ VORTOJ
Malantaŭ (titolo)
1) **Malantaŭ barilo kuraĝo estas facila.**
Letterlijk: Achter de omheining is moedig zijn gemakkelijk.
Ĉu la ideo ne estas malestima° ? *minachtend*
2) **Ataki iun de malantaŭe.**
Iemand in de rug aanvallen.
Ankaŭ tio ĉi ne estas pli° signo de *evenmin* kuraĝo. Kontraŭe ĝi estas ege malkuraĝa°. *laf*
3) **Malantaŭe mizero, malantaŭe malespero.**
Lett.: Achteraan miserie, achteraan wanhoop.
Ĉio estas manko kaj mizero°. *kommer en kwel*

Vespero (verso 1)
1) **Antaŭ vespero ne estu fiera.**
Lett.: Wees niet trots voor de avond.
Ĉu Z. volas admoni° nin labori *aanmanen* fervore° ĝis la vespero? Ĉu ni nur povas *ijverig* esti fieraj post plena labortago?
2) **Laŭdu tagon nur vespere.**
Lett.: Loof de dag slechts 's avonds.
Z. ne ŝajnas esti optimista. Ni ne tro frue povas venke krii°! *victorie kraaien*
Saman pesimismon ni aŭdas ankaŭ en:
2) **Rido matene, ploro vespere.**
Lett.: Ochtendlijk lachen, avondlijk wenen.
3) **Atingi la vesperon de sia vivo.**
Lett.: De avond van zijn leven bereiken.
Ĉu jen poeta maniero por paroli pri la maljunaĝo? Aŭ ĉu por nebuligi° ties *verdoezelen* negativajn kromfenomenojn° ? *bijverschijnselen*

Beni (verso 4)
1) **Horo matena estas horo bena.**
Lett.: Een ochtenduur is een gezegend uur.
De morgenstond geeft goud in de mond.
Pri tio, noktuo° probable ne *nachtuil* konsentos°. *akkoord gaan*
2) **Ordo estas beno por ĉiu entrepreno.**
Lett.: Orde is een zegen voor elke onderneming.
Kial? Eblas labori efike°. *efficiënt*
3) **La posteuloj benos vian memoron.**
Lett.: De nakomelingen zullen uw gedachtenis zegenen.

Ĉu vere? Eble kiam ili ricevis belan heredaĵon°. *erfenis*

4) **Kiu sian langon katenas, Dio lin benas.**

Lett.: Wie zijn tong vastketent, God zegent hem.

Jen bela rimo kaj konsilo por kredantoj. Alivorte, eĉ sen influo de ia dio, estas ĉiam konsiderinde gardi siajn vortojn.

5) **Malbenita estu la intergenta malamo.**

Lett.: Verdoemd zij de haat tussen de stammen.

Arkaika maniero por pledi° kontraŭ ĉia *pleiten* formo de malamo inter homoj.

6) **Du mastrinoj en unu kameno neniam vivas sen reciproka malbeno.**

Lett. Twee meesteressen aan één haard leven nooit zonder wederzijdse vervloeking.

Ĉu estus pli bone, se temus pri du 'mastroj' en unu bieno°? *landgoed*

bieno

Vojo (verso 4)

1) **Mastro en vojo, servantoj en ĝojo.**

Lett.: Meester op weg, knechten in vreugde.
Als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel.

Ĉu tio diras ion pri la 'mastroj' (kiuj estas tro severaj, kiuj ne toleras ian plezuron), aŭ pri la 'servantoj' (kiuj ne plu laboras kiam ne estas kontrolo)?

2) **Meti trabojn sur la vojo.**

Lett.: Balken op de weg leggen.
Stokken in de wielen steken.

La malo° de la kunlaborado, kio, *tegendeel* kara leganto, espereble ne ĝenas vin.

3) **Kie estas volo, tie estas vojo.**

Lett.:Waar een wil is, is een weg.

Ĉu ne jen iom tro optimisma opinio? Ĉu vi ne donas kulpokonscion° al iu, kiu *schuldgevoel* faras sian eblon° sed tamen havas *zijn best doen* malbonŝancon°. *tegenslag*

Vango (Verso 6)

1) **Ne kaŝiĝas lia lango malantaŭ la vango.**

Lett.: Zijn tong verstopt zich niet achter de wang.
Zijn hart op de tong hebben.

Alivorte? Li aŭdacas diri kion li pensas.

2) **Propran vangon neniu batas.**

Lett.: Niemand slaat op zijn eigen wang.

Ĉu eble tamen iu batas aliulan vangon? Tiam valoras alia, konata konsilo el la Nova Testamento: "Al tiu, kiu frapas vin sur la vango, prezentu ankaŭ la alian."
Jen certe surpriza gesto ! Kion ĝi povus esprimi?

Lipo (verso 7)

1) **Li havas ankoraŭ lakton sur la lipoj.**

Lett.: Hij heeft nog melk op de lippen.

Bela esprimo por diri ke li estas nespertulo!

2) **La lipoj ne montru, kion manĝis la buŝo.**

Lett.: De lippen mogen niet tonen, wat de mond eet.

La ekstero ne povas diri ion pri la interno. Ĉu Zamenhof estis advokato° de bela *pleitbezorger* ŝajno?

3) **Dolĉe ŝmiri al iu la lipojn.**

Lett.: Iemands lippen zoet smeren.
Iemand honig om de mond smeren.

Nutri per promesoj. Flati° iun, diri al iu *vleien* ĉarmajn° vortojn por ke tiu faru ion. *aardig*

Memori (verso 17)

Kiu volas mensogi, devas bone memori.

Lett.: Wie wil liegen, moet goed onthouden.

Do, kiu bone memoras, povas mensogi!

2) **Pasinta doloro for el memoro.**

Lett.: Geleden pijn moet uit het geheugen.

Oni ne daŭre plendu pri pasintaj problemoj.

Malfermi (verso 19)

1) **Malfermita kelo tentas al ŝtelo.**

Lett.: Open kelder verleidt tot diefstal.

Jen bela rimeto° ege komprenebla, sed *rijmpje* tamen utila al kiaj homoj?
Al uloj distritaj° aŭ malatentaj. *verstrooid*

2) **Kiu frapas, al tiu oni malfermas (la pordon).**

Lett.: Wie klopt, voor die zal men (de deur) openen.

Petu, kaj vi ricevos. Ni ne devas heziti, peti ion de aliuloj.

TRADUKEkZERCOJ

Antaŭa

1) Ĉio kio havas komenciĝon, havas ankaŭ finon. Faru pacon pri tio kaj ĉio boniĝas. (Buddha).
2) Pli bone justa paco ol justa milito. (Cicero).
3) Paco estas/ekzistas, se oni deziras pacon tutkore. (Erasmus). 4) Paco ne tiom estas celo malproksima en la estonto, sed rimedo, per kio ni tiun celon povas atingi. (M. L. King). 5) La plej grava eco de feliĉo estas paco, interna paco. (Dalai Lama).

Nova.

1)Vergeetachtigheid is een vorm van vrijheid. (Kahlil Gibran). 2) Vrijheid bestaat in het erkennen van grenzen. (Krishnamurti). 3) Alles dat werkelijk groots en inspirerend is, is gecreëerd door een individu dat kon werken in vrijheid. (Albert Einstein). 4) Vrijheid betekent verantwoordelijkheid. Daarom zien de meeste mensen er tegenop. (George Bernard Shaw).

E. Van Damme

renaskiĝis en la lando movado nacia de Litovoj, kies literaturo kaj aparta patriotismo refloris kun fervoro. Tion baldaŭ persekutis Rusoj kaj malŝatis Poloj, pro suspekto kaj ĵaluzo. Pli diabla ruzo estis cara politiko rilate al Hebreoj. Ilin oni pelis okcidenten el diversaj partoj de Ruslando, per ĉiaj leĝoj kaj reguloj, kun la celo superŝuti polajn urbojn kaj malfortigi reziston.

die manier moesten ze de pacht betalen met hun eigen arbeid en, jaloers op de rijke grondbezitters, verder zwoegen. Omdat de Polen de heren waren en de Litouwers en Wit-Russen allemaal boeren, vergiftigden etnische gevoelens het dispuut. Wat later ontstond opnieuw een nationale Litouwse beweging, met een literatuur en een bijzonder patriottisme, die weer hevig opbloeiden. Kort daarop begonnen de Russische heersers deze beweging te vervolgen, de Polen haatten ze, uit afgunst of omdat ze hen verdachten. Nog duivelser en listiger was de tsaristische politiek ten aanzien van de Hebreeuwen. Zij werden vanuit verschillende delen van Rusland naar het Westen gedreven, op grond van diverse wetten en regels, met als doel de Poolse steden te overweldigen en het verzet te ontkrachten.

Kiel ŝafaro forvipita, miloj da Hebreoj malfeliĉaj enloĝadis en Polujon ĉiujare. Edukitaj ruse, fremdaj al kutimo kaj al lingvo de la lando, komercemaj, baraktemaj por ne morti pro malsato, ili estis ĉiel abomenataj de la pola societo kvazaŭ grava malhelpaĵo al defendo kontraŭ Rusoj.

Als een kudde voortgedreven, vestigden jaar na jaar ongelukkige Hebreeuwen zich in Polen. Opgegroeid in het Russisch, niet bekend met de gewoonten en taal van het land, gewoon om handel te drijven, zwoegden ze om niet van de honger om te komen. Ze werden verfoeid door de Poolse samenleving, die de Hebreeuwen beschouwden als een grote hindernis in haar verweer tegen de Russen.

Ĉe premataj nacioj suferado konstanta naskas ofte plej potencan sopiregon de la penso, kvazaŭ inspiro ĉiela. Litva pola poeto Mickiewicz, el Vilno forpelita de la rusa registaro, sonigis tra Eŭropo genian alvokon al sanktigo de sia popolo por savi ĉiujn gentojn de la mondo. Eĉ antaŭ lia renkonto mistera kun mistikulo Tovianski, li jam predikis al Poloj plenan mesianismon. Kiel Kristo krucumita pro la kulpoj homaj, tiel Polujo disŝirita punpagis la pekojn de l’ ŝtatoj, sed estis ankaŭ por ĝi sononta la horo de korpa renaskiĝo, kaj tiam ekregos paco sur tero:

Kiel Kristo ja venkis la tombon,
tiel ankaŭ Połujo revivos,
por savi popolojn kaj Ligon
ilian sigeli por daŭra justeco.

Bij onderdrukte naties wekt het voortdurende lijden vaak een krachtig verlangen op naar een idee, als ware het een inspiratie uit de hemel. De Litouwse dichter Mickiewicz, uit Vilnius verdreven door het Russische bewind, riep op een geniale manier heel Europa op tot heiliging van zijn volk, tot redding van alle volkeren ter wereld. Nog voor zijn ontmoeting met de mysticus Tovianski, propageerde hij een volkomen messianisme bij de Polen. Zoals Christus werd gekruisigd vanwege de menselijke schuld, zo boette het verscheurde Polen voor de zonden van de staten. Maar ook voor hen had het uur van de lichamelijke wedergeboorte geslagen, en zou er vrede heersen op aarde:

Zoals Christus is opgestaan uit de doden,
Zo zal ook Polen herleven,
Om de volkeren te redden en een Verbond
Van duurzame rechtvaardigheid te bezegelen[5].

Ĉe polaj rondoj en litvaj urboj revarmiĝis la koroj per espero tia. Dume ĉe Hebreoj, aparte loĝantaj, ankaŭ sentiĝis revado mesiana. Kiu de l’ ekstera mondo ricevas nur malŝaton, rebaton kaj doloron, tiu serĉas en si mem ian ĝojon por spirito kaj al si kreas propran vivadon internan.

Dergelijke verwachtingen verwarmden de harten in Poolse kringen en Litouwse steden. Ondertussen liet een Messiaanse droom zich ook bij de, afgezonderd wonende, Hebreeuwen voelen. Wie van de buitenwereld alleen misprijzen, slagen en pijn krijgt, die zoekt in zichzelf een of andere vreugde en zingeving en creëert voor zichzelf een eigen innerlijk leven.

Tiel disvastiĝis inter judaj rondoj, en Polujo kaj apude, sopirado je patrujo palestina kaj je fina regrupiĝo de l’’

Zo verspreidde zich in joodse kringen, in Polen en erbuiten, een verlangen naar een Palestijns vaderland en

Mosea familio sur la tero promesita.Ankaŭ regis inter ili fido sensanĉela je rolo sankta de l' Hebreoj, popolo de Dio elektita kaj per sufero preparita al granda tasko nekonata. Tion anoncis jam profetoj de l' antikva tempo, kaj premitaj koroj ja rajtas esperi:

Ĝoju kun Jerusalem,
Kaj estu gajaj pri gi.. . .
Jen Mi fluigos sur ĝin
Pacon kiel riveron,
Kaj la riĉaĵon de l'" popoloj…
Venis la tempo
Kolekti ĉiujn gentojn kaj popolojn.
Ke ili venu kaj vidu Mian gloron.

En atmosfero densa flugadis do la grandaj inspiroj mesianaj, kaj ili semiĝis en spiritojn. Sur tia tero de akra sopirado genioj kreskas plej favore, sed plejparte ja perdiĝas la semoj en sablo, ĉar amaso ne komprenas plej altan sencon de l' inspiroj. Nur nacian flankon la popoloj vidas klare. Al simpla reĝa kandidato la Hebreoj malaltigis Kriston liatempe. Nur pri pola ŝtato pensis Poloj, kaj ekmiris kiam frate parolis Mickiewicz al Rusoj. Pri lia homarama spirito el hindo-litovaj prapatroj ili restis preskaŭ blindaj. En Eŭropo dispafadis militoj pro naciaj celoj: por itala liberigo, por unueco germana. Popolojn premis en Kaŭkazo kaj subtenis en Balkano rusa caro. Lin batis imperiestro franca, kaj tiun venkis prusa reĝo. Lastan ribelon de l' Poloj per sango subakvigis rusaj generaloj. Ĉie progresadis tekniko milita kaj akriĝis incitoj naciaj, sed en Okcidento la gentojn dividas ja limoj naturaj, dum en Oriento vivas ili miksite.

Sur litva tero kvar gentoj malsamaj loĝadis en urboj, kun celoj kontraŭaj, kun lingvoj diversaj, kun kredoj malamikaj. De strato al strato ja regis malfido, suspekto, sur placoj ofendo ĉiutaga, venĝemo, persekuto kaj malamo. Sur tiu tero malfeliĉa naskiĝas Zamenhof. En kiu loko pli nature alkreskus tia geniulo, kies vido pli profunden trapenetris, kaj pli alten superflugis trans naciaj egoismoj al pure homa mondrigardo?

de uiteindelijke hergroepering van de Mozes-familie in het Beloofde Land. Ze waren ook behept met een onwankelbaar vertrouwen in de heilige rol van de Hebreeuwen, het volk door God uitverkoren en doorheen lijden voorbereid op een grote ongekende taak. Dat voorspelden profeten al in vroegere tijden, en bedrukte harten mogen hopen:

Verheug[4] je met Jeruzalem,
En wees er vrolijk om…
Zo zal ik het bevloeien
Met een stroom van vrede,
En met de rijkdom van de volkeren…
De tijd was gekomen om gemeenschappen
en volkeren samen te brengen.
Mogen ze komen ze en mijn glorie zien[6] .

In deze sfeer vlogen dus de grote Messiaanse denkbeelden rond en zij ontkiemden in de geesten. In zo'n bodem van hevig verlangen ontkiemen genieën het best, maar het grootste deel van de zaden gaat verloren in het zand, omdat de massa de hoogste bedoeling van die denkbeelden niet begrijpt. Alleen de nationalistische kant zien de volkeren heel helder. De Hebreeuwen verlaagden Christus tot een simpele koningskandidaat uit de geschiedenis. De Polen dachten alleen aan een Poolse staat, en waren verwonderd toen Mickiewicz zijn oproep deed naar de Russen als een van hun broeders. Voor zijn "homaranistische" denkbeelden richting hun Indo-Europees-Litouwse voorvaderen, bleven ze blind. In Europa barstten nationalistische oorlogen los: voor de bevrijding van Italië, voor Duitse eenheid. Volkeren werden onderdrukt in de Kaukasus door de Russische tsaar en in de Balkan door hem gesteund. Op zijn beurt werd hij verslagen door de Franse keizer, en deze laatste werd overwonnen door de Pruisische koning. De laatste opstand van de Polen werd door Russische generaals in het bloed gesmoord. Overal waren er ontwikkelingen op het gebied van oorlogstechniek en verscherpten zich de nationale tegenstellingen, maar in het Westen scheidden natuurlijke grenzen de volkeren, terwijl die in het Oosten samen naast elkaar leefden.

In de steen op Litouwse grond leefden vier verschillende volkeren samen, met tegengestelde oogmerken, met verschillende talen, met elkaar vijandige religies. In de straten heersten wantrouwen en verdachtmaking. Op de pleinen dagelijkse beledigingen, wraakzucht, vervolging en haat. Op die ongelukkige grond werd Zamenhof geboren. Welke plaats was er natuurlijker om een dergelijk genie te laten opgroeien, met een visie die de geesten almaar dieper doordrong, het nationale ego-

isme oversteeg en gegrond was op een puur menselijk wereldbeeld?

1 Uit “Mijnheer Tadeusz”, naar het Esperanto vertaald door Grabowski. De onafhankelijk Poolse republiek, ook bekend als de Pools-Litouwse confederatie (die ontstond van het einde van de 16e eeuw en eindigde in 1915): de Poolse kroon en Litouwen. Niet alle bewoners van Litouwen zijn Litouwers, d.w.z. behorende tot de Litouwse etnie.
2 Joden
3 Egypte
4 Jesaja LI, 7, 9, 10.
5 Uit het boek van de Poolse pelgrims van Adam Mickiewicz, nationaal dichter, overleden in 1855
6 Jesaja LXVI, 10, 12, 18.

Vervolg van pagina 5

Ik wou een gemakkelijke taal om met mensen van andere nationaliteiten te spreken, ook op reis, naar landen waar je mensen ontmoet die ook die taal spreken. Fantastisch toch! Alex heeft ons heel erg gemotiveerd door zijn enthousiasme.

Van alle talen die ik heb geleerd (Nederlands, Frans, Engels, Duits, Italiaans, Spaans, Portugees), vind ik Esperanto nog altijd de gemakkelijkste taal.

Ik lees, schrijf en spreek Esperanto. Ieder jaar tijdens Luminesk’ (het vroegere IF) in Duitsland wordt een week lang, van ’s morgens tot ’s avonds, enkel de Internacia Lingvo gesproken.

Gebruik je Esperanto ook buitenshuis (clubbijeenkomsten, congressen/reizen)?

Ik ben een regelmatige bezoeker van La Verda Stelo en daarnaast heb ik al aan tal van buitenlandse congressen deelgenomen. De UK’s (Universalaj Kongresoj) van Vilnius (Litouwen), Florence (Italië), Rotterdam. Het herdenkingscongres van het eerste wereldcongres in Boulogne-sur-Mer. Een Italiaans treffen in Turijn. Ik heb Esperantogroepen bezocht in Praag (Tsjechië), Moravië, Slovakije, Polen, Duitsland, Frankrijk (Kvinpetalo).

Welk aspect van Eo vind je het leukst?

Omgaan met mensen op gelijk niveau zonder overheersing van een andere taal.

Heb je onvergetelijke ervaringen met Eo?

Mensen ontmoeten die mij na zoveel jaar aanstonds herkenden. En een andere. Na een privébezoek aan een stad in Polen – we hadden toen een grote Esperantosticker op onze auto – vonden we bij terugkomst plots een kaartje met Esperantogroeten onder onze ruitenwisser.

UEA.FACILA.ORG

nieuwe website voor Esperantobeginners

Op 19 januari 2019 is Universala Esperanto-Asocio (UEA), de internationale Esperantovereniging, begonnen met een nieuwe website met eenvoudige en duidelijke te begrijpen teksten in het Esperanto. De naam is uea.facila en kan worden bekeken op http://uea.facila.org. Het doel ervan is om de Esperantobeweging te presenteren aan nieuwe esperantisten in gemakkelijke taal. Daarom is het geschikt voor beginners, maar hopelijk kunnen de korte nieuwsartikelen ook interessant zijn voor meer ervaren esperantisten. Het is gratis, dus is het niet nodig om lid te zijn van UEA om de bijdragen te lezen en commentaar te geven. De artikelen bestaan voornamelijk uit nieuws en informatie over de Esperantobeweging, een kalender met informatie over bijeenkomsten, maar ook algemene zaken, informatie over de videofilmpjes en andere materialen die online te vinden zijn. Het is belangrijk dat de lezers niet alleen passief lezen, maar zich ook betrokken voelen, dat ze een kans hebben om te reageren op berichten, om zich voor te stellen in de rubriek “Niaj legantoj” [NL: onze lezers] en een kort verslag en foto’s te sturen van lokale activiteiten. De eenvoudige taal van de artikelen is gebaseerd op een herziene woordenlijst van het jongerentijdschrift “Kontakto”. Deze herziene woordenlijst bevat meer woorden gerelateerd aan computers en internet, terwijl sommige woorden die niet vaak nodig zijn voor de doelgroep, zijn verwijderd. De herziene woordenlijst is te vinden op https://uea.facila.org/vortlisto/.
De hoofdredactrice is Anna Löwenstein, die al een heel netwerk van medewerkers heeft bijeengebracht. Emilio Cid, bestuurslid van UEA, heeft het project al van bij het begin gesteund. Daarnaast is ook de medewerking van Esperantic Studies Foundation (ESF) vermeldenswaardig. Met de ESF-subsidie kon een professionele programmeur ingeschakeld worden.

Bron: Nova Sento in Rete, Italiaanse Esperantofederatie, nr. 0989, (3/2019)
(vertaling: Herman Deceuninck)

ZIN IN EEN ONGEËVENAARDE ERVARING MET ESPERANTO?

Aansluitend op het Wereld-Esperantocongres (Lahti – Finland – 20 tem tot en met 27 juli 2019) organiseren de Russische esperantisten een Esperantokaravaan via de trans-Siberische spoorweg naar… Beijing (China).
Tijdens de reis wordt op een aantal plaatsen gedurende meerdere dagen halt gehouden: drie dagen in Sint-Petersburg, vier dagen Irkoetsk en het Bajkalmeer, drie dagen Ulaanbaatar (Mongolië) en na aankomst (op 15 augustus) nog een verblijf van drie dagen in Beijing [onder voorbehoud: zie verder].
Richtprijs is 1500 euro. Daarin is begrepen de treinreis, volledig pension tijdens het verblijf aan het Bajkalmeer. Niet inbegrepen zijn de maaltijden tijdens de reis, de andere verblijven.
De organisatoren houden er rekening mee dat – wegens de hoge kosten van de treinreis in China –- de reis eindigt in Ulaanbaatar.
Visa zijn nodig voor Rusland, Mongolië en eventueel China. De terugreis moet je zelf organiseren.
Uiterste inschrijvingsdatum: 5 april.
Meer info: http://esperanto-karavano.info/itinero2019.html

E-mail: esperantokaravano@gmail.com

ESPERANTO IN PERNAMBUKO

Waarvoor "onklo"-activiteit bij Ekparolu <1>*allemaal goed kan zijn. Ik kreeg volgend verslag van een Braziliaanse "nevo" uit Pernambuko, met wie ik ooit geskypet heb. De professionaliteit waarmee het symposium dat hij op 17 november laatstleden viel me op en daarom wil ik het graag met jullie delen.*

De Esperantovereniging van Pernambuko (Noordoost-Brazilië) organiseert sinds 2011 jaarlijks een Esperanto-symposium. Aan de eerste symposia namen slechts weinig mensen deel en er waren alleen presentaties in het Portugees. Daarna groeide het aantal deelnemers en waren er ook tweetalige (Esperanto en Portugees) programmaonderdelen.

Dit jaar was het thema van het symposium "De flueco al oportunoj" ["Van vlot spreken tot kansen grijpen"]. Vierenvijftig mensen uit zes verschillende Braziliaanse staten namen deel aan het evenement, dat plaatsvond in twee auditoria in de bibliotheek van de universiteit van Pernambuko. De voorzitter van onze vereniging is een universiteitsprofessor en heeft formeel gevraagd om de bibliotheek te gebruiken voor het evenement. Binnen de universiteit is er een gemeenschapsverblijf, waar enkele nieuwkomers uit andere regio's onderdak vonden.

VIII Simpósio Pernambucano de Esperanto
17 de Novembro de 2018
Das 9:30 as 17:00
Biblioteca Central da UFPE
Da Fluência às Oportunidades
Palestrantes
Cícero Soares (BA)
Querino Neto (AL)
Rodrigo Tavares (RN)
Wendel Pontes (PE)
Atrações
Almoço no local · Sorteio de brindes
Curso básico relâmpago · Mesa redonda
Espaço de convivência · Evento bilíngue
Venda de produtos esperantistas
Realização / Informações:
Associação Pernambucana de Esperanto (APE)
Rua Siqueira Campos, 279, sl. 905 - Edf. Brasilia - Recife
esperanto-pe.org | peakontakto@gmail.com
Whatsapp: (81) 99714-7753
APE
Apoio:
Associação Baiana de Esperanto

Het ging over de actuele relevantie van Esperanto in de wereld. Lezingen in het Portugees over de ervaringen van jongeren die via Esperanto nationale en internationale reismogelijkheden kregen. Gesprekken in het Esperanto, gericht op het sprekende publiek en gericht op methoden en tips voor het leren spreken in de taal, zonder welke onderdompeling in de Esperantocultuur praktisch is. De Esperantovereniging van Pernambuko sponsort deelnames van jongeren aan allerlei congressen.

Zelfs degenen die nog nooit Esperanto hadden geleerd, hebben op de een of andere manier van het symposium kunnen genieten, omdat de nationale vertegenwoordiger van ILEI hen tijdens het evenement een spoedcursus via de Cseh-methode gaf. Na het voltooien van de cursus ontvingen de studenten een attest.

Vermeldenswaardig is dat een van de sprekers van de gelegenheid gebruik heeft gemaakt om zijn website https://eventaservo.org/ officieel te lanceren. <2>

De organisatoren maakten het evenement bekend via screenshots, die ze intens hebben verspreid via Facebook, Instagram, WhatsApp, Telegram enzovoort. Een vrijwilliger ontwierp het drukmateriaal. Behalve de kok, die de maaltijden bracht, huurden wij niemand in. Leden en sympathisanten verzorgden nagenoeg alle taken die nodig waren voor de organisatie. Ik was verantwoordelijk voor de creatie van de video. Gelukkig zijn de leden van onze vereniging zeer actief. En als toemaatje. Wij zijn ons bewust van onze sociale en ecologische verantwoordelijkheid en daarom gebruiken we duurzame bekers om het verbruik van wegwerpmateriaal te verminderen.

<1> Ekparolu is een van de vele projecten van het net. Het is de bedoeling om beginnende Esperantosprekers in contact te brengen met ervaren sprekers. De beginners worden "nevoj" genoemd, de ervaren sprekers "onkloj".
<2> Eventaservo.org is een website vergelijkbaar met eventoj.org. Het is een alomvattende kalender van de Esperanto-evenementen, misschien nog niet zo compleet misschien, maar –- toegegeven – in een moderner jasje.

ĈU DUOLINGO-RENKONTIĜEJOJ PLIFORTIGOS LA LOKAJN KLUBOJN?

Esperanto jam iĝis la 6-a plej aktiva lingvo en la nova sistemo de Duolingo por fizikaj renkontiĝoj de lernantoj. UEA helpas funkciigi la sistemon en Esperanto, aldone al la nunaj du lingvoj, la angla kaj la hispana.

Esperanto-eventoj ĉe Duolingo

Jam pli ol 1,7 milionoj da homoj eklernis Esperanton per la retejo Duolingo. En januaro 2019 estis:

- 350 000 aktivaj lernantoj de la kurso Esperanto por parolantoj de la angla
- 310 000 aktivaj lernantoj de la kurso Esperanto por parolantoj de la hispana
- 126 000 aktivaj lernantoj de la kurso Esperanto por parolantoj de la portugala

Malmultaj el tiuj lernantoj ekhavas kontakton kun veraj parolantoj de la lingvo. Nun UEA kunlaboras kun Duolingo por faciligi renkontiĝojn.

La kursoj de Duolingo okazas nur en la reto, sed antaŭ iom da tempo Duolingo lanĉis sistemon de Duolingo-eventoj, kiu ebligas organizadon de komunaj renkontiĝoj por ekzerciĝi pri lernata lingvo, ekzemple en kafejoj aŭ aliaj lokoj. Por organizi "eventon" oni devas esti oficiala gastiganto, aprobita de Duolingo.

Por la aprobo necesas plenigi formularon kaj poste esti intervjuita de administrantoj de Duolingo. Antaŭe la formularoj ekzistis nur en la angla kaj la hispana, kaj same la intervjuoj povis okazi nur en tiuj du lingvoj.

Estis kreitaj eventoj en Londono, Parizo, Madrido kaj en la urbo Santos en Brazilo. Iom post iom ili ekaperis ankaŭ en malpli grandaj lokoj, kaj se oni nun trafoliumas la liston de urboj ekzemple en Usono ĉe Duolingo-eventoj, en nemalmultaj urboj troveblas grupoj por lernantoj de Esperanto, sed ne de aliaj lingvoj. En Benelukso la unua urbo kun Esperantaj Duolingo-eventoj estas Utrecht:

https://events.duolingo.com/?query=Utrecht

Klare la Duolingo-administrantaro havas tre pozitivan bildon pri la Esperanto-movado kaj bonvenigas pli proksiman kunlaboron. Komence de junio 2018 la prezidanto de UEA, Mark Fettes, kune kun estrarano Emílio Cid kaj la Duolingaj aktivuloj Chuck Smith kaj Anthony Bodineau havis videan kunsidon kun du administrantoj de Duolingo por diskuti partnerecon. Intertempe UEA pretigis esperantlingvan version de la instrukcioj por aranĝi eventojn en la sistemo de Duolingo, kaj helpas ilin selekti kandidatojn por gastigi Esperantajn eventojn.

Yves Nevelsteen la 31-an de januaro intervjuiĝis per Skype de Emilio Cid kaj Rodrigo Tavares, la kunordiganto de UEA pri eventoj en Duolingo, celante lanĉi Duolingo-eventojn en Loveno kaj aliloke en Belgio. Povus esti ideala maniero logi novulojn al la lokaj kluboj!

Ĉu vi volas ekscii pli?

- Spektu la filmeton en http://www.gazetaro.org/duolingo/
- Superrigardo de Duolingo-eventoj en via regiono (nuntempe en Belgio nur en Bruselo): https://events.duolingo.com/events

El Libera Folio dd. 26/07/2018
(ĝisdatigita de *Yves Nevelsteen)*

ESPERANTO NAJBARE

La Konko, Oostende

Novjara Festeto

Agrabla Novjara Festeto kun La Konko
Lundon la 7an de januaro 2019 ekkomencis en Ostendo la konversacia rondo kun Germain.
Poste ni kune iris al la kafejo en De Boeie. Tie alvenis aliaj membroj de La KONKO por nia Novjara Festeto. Ni ĝuis bonajn Belgajn vaflojn kaj glasojn da ŝaŭmvino. Ni kantis kune la kantojn "la eta tamburisto" kaj "la Eŭropa Himno".Estis tre agrabla festeto kun multe da gemembroj de la KONKO.

Anne Brabant
Prezidantino La Konko Ostendo.

La Progreso, Gent

Teatraĵo "Esperanto"

La 13an de februaro Patrick Haerick, Toon Afschrift kaj Katja Lödör estis intervjuitaj dum unu kaj duonhora programo de Urgent fm 105.3 kune kun Lucas Derycke, la aŭtoro de la teatraĵo "Esperanto". La saman vesperon pli ol dek esperantistoj kaj simpatiantoj ĉeestis la teatraĵon en NTgent Arca. Ni eĉ povis bonvenigi samideanojn el Antverpeno, Kortrijk kaj Nederlando. Ĉiuj unuanime ĝuis la spektaklon pri kiu jam aperis komentoj en Horizontaal nro 288 (nov-dec 2017). La entuziasmo estis granda. La komentoj estis pozitivaj kaj la homoj impresitaj pro la direkta envolviĝo en la situacio malgraŭ la fakto ke nur per voĉoj aŭ tekstoj projekciitaj, oni plene travivis la etoson de la libervolaj helpantoj kaj la refuĝintoj en tendumejoj mizeraj kaj primitivaj. Antaŭ la prezentado eblis ĉeesti interparolon kun la aŭtoro kaj kunlaborantoj pri la origino kaj ekesto de tiu teatraĵo.
La 14an, 15an kaj 16an de marto la teatraĵo denove estos prezentita en Loveno
www.nieuwstedelijk.be/project/esperanto
Kiu interesiĝas pri la radioelsendo povas peti surbendigitan version ĉe: gent@esperanto.be

Alberto Fernandez (1930-2019)

Op 7 januari 2019 overleed Alberto Fernandez na een langdurige ziekte.
In naam van de Vlaamse Esperantobond vzw, biedt de redactie en het bestuur, de familie hun oprechte deelneming aan.
Alberto betekende veel voor de Esperanto beweging zowel op lokaal als internationaal niveau.
Als kind kwam hij ten gevolge van de Spaanse burgeroorlog in 1937 in Gent terecht. Hij studeerde af als technisch ingenieur elektriciteit zwakstroom en ondervond in zijn zoektocht naar werk heel veel discriminatie vanwege zijn afkomst.
Als adolescent maakte hij kennis met het Esperanto en was onmiddellijk gewonnen voor de idealen die daarmee gepaard gaan.
Tussen 1960 en 1980 werkte hij actief samen met de Gentse arbeiders esperantisten. Hij vrolijkte de Zamenhoffeesten op met sketches maar bracht ook ernstige voordrachten.
Toen hij zich begon toe te leggen op literatuur werd hij minder actief in het clubleven. Aan belangrijke evenementen zoals de studiedag over 'Mitoj kaj Faktoj pri Esperanto' in 1992 en het symposium over 'Esperanto kaj ideologioj' in 2001 werkte hij mee met interessante voordrachten.
Hij zette zich ook in voor de organisatie Vrede en vertaalde heel wat artikels uit hun tijdschrift naar het Esperanto. Deze werden op die manier toegankelijk voor alle Esperantisten via de website van Vrede (https://www.vrede.be/eo).
We kunnen hem eren door zijn werken te lezen:

CLUBPROGRAMMA'S

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto plaatsvinden. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan .

ANTWERPEN – La Verda Stelo, Esperanto Antwerpen vzw (esperanto-antwerpen.weebly.com/)
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Lange Beeldekensstraat 169, 2060 Antwerpen, telkens op vrijdagavond om 20.00 uur
Vrijdag 1 maart: Klaas Dijkstra: "FILM"
Vrijdag 8 maart: Leontine Janssens: HANDWERKEN "WENSKAARTEN VOOR PASEN"
Vrijdag15 maart: Françoise Pellegrin: "GA DOOD OP EEN ANDERE DAG: VACCINEER U! MYTHE OF REALITEIT?"
Vrijdag 22 maart: Jakvo Schram: "50 JAAR FOTOGRAFIE" – HEB IK ER IETS UIT GELEERD?"
Vrijdag 29 maart: Chris Declerck "POEMO DE UTOA"
Vrijdag 5 april: Ite Tytgat: "PSYCHOSE"
Vrijdag 12 april: Paulo Silas "TRO KURTA VIVVERKO". We ontdekken samen gedichten van de jonge Braziliaanse dichter Paulo Silas (1990-2017) Van "Onverschilligheid" en "Zelfdoding" tot "Schuld over generaties".
Vrijdag 19 april: Clubavond: "AANGENAAM BABBELEN"
Vrijdag 26 april: Konstanze Sönfeld (DE): "TEJO".
In geval er wijzigingen zouden zijn in het programma, gelieve na te kijken op de website
esperanto-antwerpen.weebly.com/aktuale.html
Elke week wordt een nieuwsbrief rondgestuurd met vermelding van het programma en meer nieuws.
Je kan ons ook volgen op Facebook en geef je goedkeuring voor onze pagina' La Verda Stelo Antwerpen'.
In geval er wijzigingen zouden zijn in het programma, gelieve na te kijken op de website esperanto-antwerpen.weebly.com/aktuale.html
Elke week wordt een nieuwsbrief rondgestuurd met vermelding van het programma en meer nieuws.
Wens je deze berichten ook te ontvangen, zend uw aanvraag naar esperanto-antwerpen@esperanto.be

BRUGGE- Paco kaj Justeco
(http://www.esperanto.be/brugge)
Speciala anonco:
Zaterdag 2 maart: Speciala evento pri Indonezio kaj Angolo. Malofte nia klubo kunvenas, sed jen ni invitas vin, ankaŭ ne-bruĝanojn, ĉeesti nian kunvenon. Estu bonvena ekde la 14a horo en Hof van Watervliet Oude Burg 27 8000 Brugge.
14:30 Heidi Goes prezentos la plej interesajn partojn el sia libro 'Movadaj insuletoj' pri Esperanto en Indonezio.
15:15 -16:00 Demandoj - paŭzo kun teo, kafo kaj kukoj
16:00 Foto-prezentado pri Kabindo (Angolo)
Prefere anoncu vian partoprenon ĉe Roland (050/330004) aŭ Heidi Goes. goes.heidi@gmail.com

BRUSSEL - Esperantista Brusela Grupo vzw
www.esperantobruselo.org
Bijeenkomsten in Cultuurcentrum De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis), lokaal Casablanca 2, om de andere woensdag van 18.30 uur tot 20.30 uur.
De groep organiseert ook cursussen voor beginners en gevorderden. Info over cursussen en bijeenkomsten bij Françoise Pellegrin,
fransuaz@esperantobruselo.org, tel. 02 / 358 27 28
Elke 2de maandag van de maand van 19.00 uur tot 22.00 uur: gezellige eet- en babbelgelegenheid met "La Babilemaj Spagetoj". Inlichtingen bij Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org
Woensdag 6 maart vanaf 18.00 uur: carnavalsgespreksronde (cafetaria Pianofabriek)
Woensdag 13 maart: Voordracht nog te bepalen.
Woensdag 27 maart: Bernard- Regis Larue over MARS.
Zaterdag 6 april: LENTEWANDELING (Woluwe 2de deel)
Woensdag 10 april vanaf 18.00 uur: Paasgespreksronde (cafetaria Pianofabriek)
Woensdag 17 april vanaf 18.00 uur: Paasgespreksronde (cafetaria Pianofabriek)
Woensdag 24 april: Voordracht over "Esperilo" (G. Lemaître en Ivo De Keyzer) Eo/Fr.
Het is aangewezen de evolutie op onze kalender te controleren op de website: http://www.esperantobruselo.org

Kunvenoj en Kulturcentro De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint Gillis), salono Casablanca 2, ĉiun duan merkredon de 18:30 ĝis 20:30.
La grupo organizas kursojn por komencantoj kaj progresantoj. Informoj pri kursoj kaj kunvenoj ĉe Françoise Pellegrin, fransuaz@esperantobruselo.org, tel. 02 / 358 27 28
Ĉiu dua lundo de 19:00 ĝis 20.00.: Manĝ- kaj babilebleco kun la "Babilemaj Spagetoj". Informoj ĉe Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org
Merkredon la 6an de marto je 18:00: Karnavala babilrondo (trinkejo Pianofabriek).
Merkredon la 13an de marto: Prelego difinenda.
Merkredon la 27an de marto: Bernard- Regis Larue pri MARSO.
Dimanĉon la 6an de aprilo: PRINTEMPA PROMENO (Woluwe 2a parto).

Merkredon la 10an de aprilo je 18.00: Paska babilrondo (trinkejo Pianofabriek).
Merkredon la 17an de aprilo je la 18.00: Paska babilrondo (trinkejo Pianofabriek).
Merkredon la 24an de aprilo: Prelego pri Esperilo (G. Lemaître kaj Ivo De Keyzer) Eo/Fr.
Bonvolu kontroli la evoluon de nia kalendaro sur nia retejo: *http://www.esperantobruselo.org*

GENT- La Progreso (http://www.esperanto.be/gent)
Clubvergadering in ons lokaal La Progreso, Peter Benoitlaan, 117 9050 Gentbrugge: Iedere vierde vrijdag van de maand om 20.00 uur.
Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 / 230 16 77.
Vrijdag 22 maart: Van Hamme Evi spreekt over het Sikhisme
Vrijdag 26 april: Voordracht nog te bepalen.

KALMTHOUT- La Erikejo
http://users.telenet.be/La.Erikejo/index.htm
https://laerikejo.wordpress.com/
Onze bijeenkomsten gaan normaal door in het Parochiecentrum Heide-Kalmthout, Heidestatieplein, derde donderdag van de maand, tussen 19.30 uur en 21.30 uur.
Onze bijeenkomsten gaan normaal door in het Parochiecentrum Heide-Kalmthout, Heidestatieplein, derde donderdag van de maand, tussen 19.30 uur en 21.30 uur.
Donderdag 21 maart: Rob bezocht onlangs Zuid-Korea. Hij bespreekt de geschiedenis van het land en enkele toeristische attracties. Ons lid komt wel meer in die verre landstreken. Aan uniek beeldmateriaal zal het hem zeker niet ontbreken.
Donderdag 18 april: Valencia (Spanje) een stad met een rijk verleden en futuristisch heden. Verken samen met Ivo Schenkel het verrassende romaanse, gotische en barokke verleden in een gedurfd futuristisch project aan de Middellandse Zee.

KORTRIJK- Koninklijke Esperantogroep La Konkordo (www.esperanto-kortrijk.info)
Bijeenkomsten in het Groeningeheem, Passionistenlaan 1 te Kortrijk elke vierde dinsdag van de maand van 19.30 uur tot 21.30 uur. Indien de vierde dinsdag een feestdag is, dan op de derde dinsdag.
Contact via e-mail: piet.glorieux@gmail.com en esperantokortrijk@hotmail
Bezoek het Fonds Van Biervliet.
Iedereen is de eerste en derde donderdag van de maand welkom vanaf 10.30 uur in de stadsbibliotheek van Kortrijk, Leiestraat 30 (aanmelden in de discotheek, kelderverdieping).
Gelieve indien mogelijk het bezoek vooraf te melden aan fonds.vanbiervliet@gmail.com'.
Roland Rotsaert roland.rotsaert@gmail.com 0494-54 32 86
https://sites.google.com/site/esperantokortrijk/

LEUVEN-Vespero 3000 (esperanto3000.be)
Bijeenkomsten in het Cultureel Centrum Romaanse Poort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven, tweede woensdag van de maand om 19.45 uur; de lezingen beginnen om 20.00 uur.
Woensdag 20 maart: Praatgroep.
Woensdag 3 april: Praatgroep.

OOSTENDE -La Konko (http://www.lakonko.be)
In Ontmoetingscentrum De Boeie, Kerkstraat 35.
Elke maandag 14.00 uur tot 15.45 uur: Gespreksnamiddag voor gevorderden.
Elke maandag 16.00 uur tot 17.00 uur: Esperantocursus beginners (niet op 21 mei).
Zaterdag 16 maart vanaf 14.00 uur: **TALENFESTIVAL** in het Onze-Lieve-Vrouwecollege (ingang Eufrosina Beernaertstr. 2). MAAK KENNIS MET DE TALEN VAN DE OOSTENDSE MIGRATIE.
14.00 uur: onthaal- receptie- koor Matondo
15.00 uur: start taal- en cultuurinitiaties
Maandag 29 april om 17.00 uur: Bestuursvergadering
Meer info Flory Witdoeckt, flory2@witdoeckt.be,
Tel 059 702914

PEER- Limburga Esperanto Asocio (http://www.esperanto.be/limburg)
De Limburgse Esperanto Vereniging (LEV) organiseert activiteiten in het Cultuurcentrum 't Poorthuis, Zuidervest 2A Peer.
Info: henri.schutters@skynet.be
Donderdag 28 maart: Kwis geleid door Tonnie Van Kessel.
Donderdag 25 april: Scrabble geleid door An Olijslagers

TURNHOUT
Wekelijks samenkomst op donderdag voormiddag tijdens het schooljaar.
Activiteiten: praten, lezen met gebruik van *Horizontaal* en *Monato*. Contact: Maria Dom, de.groot-dom@telenet.be

VERDAJ SKOLTOJ
(www.verdajskoltoj.net)
De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) bieden scouting zonder grenzen in het Esperanto aan. De deelnemers zijn tussen de 11 en 17 jaar. Ze komen uit Brussel, Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk, Nederland, Luxemburg, Duitsland en soms zelfs van verder! We komen 6 tot 7 weekends per jaar samen en organiseren een kamp van één week in de zomer. Iedereen is welkom, het eerste weekend is gratis! Voorkennis van het Esperanto is niet noodzakelijk.
PEKO 2019 van 18 tot 22 april in Simmerath, Duitsland
zie http://verdajskoltoj.net/peko/

De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) ofertas Esperantan skoltismon sen limoj. La partoprenantoj estas inter 11 kaj 17 jaraj. Ili venas el Bruselo, Flandrio, Valonio, Francio, Nederlando, Luksemburgo, Germanio kaj kelkfoje eĉ de pli malproksime!
Ni renkontiĝas 6 ĝis 7 semajnfinojn dum unu jaro kaj organizas kampadon dum unu semajno en la somero. Ĉiu bonvenas, la unua semajnfino estas senpaga! Komencantoj bonvenas.
PEKO 2019 de la 18a ĝis la 22a de aprilo en Simmerath, Germanio
Vidu http://verdajskoltoj.net/peko/

Horizon-TAAL
Tweemaandelijks tijdschrift / ISSN - 0772 - 540
Vlaamse Esperantobond vzw
Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen
Afgiftekantoor 260 Antwerpen X - Erkenningsnummer P004200

BB-PP
BELGIË(N)-BELGIQUE

Contactadressen in Nederland

http://esperanto-nederland.nl/ned/regionale-groepen.php#alkmaarAlkmaar

ALKMAAR
Tiny Droge, Grevelingen 130, NL-1826 AR Alkmaar,
tel. +31(0)725 610 349.
Tiny.droge@esperanto-nederland.nl

EINDHOVEN
Jeannette Bosse, Veld. Montgomerylaan 361, NL-5612 BH Eindhoven
tel.+31(0)402 113 344, jeannette.bosse@tiscali.nl

NOORD-NEDERLAND
Ineke Emmelkamp Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel. +31(0)50 505 718 842, info@esperanto-nederland.nl

HAARLEM
Bert De Wit Houtvaartkade 21, NL-2111 BR Aerdenhout.
tel. +31(0)235 242 643
ajf.dewit@ziggo.nl Ook voor mondelinge cursussen

HELMOND
Toine Gremmen, Nassaustraat 3, NL-5707 HL Helmond tel. +31(0)492 544 472, info@twangremmen.nl

NIJMEGEN
*Klubo Zamenhof,*Jan Bemelmans, Zwanenveld 2287, NL-6538 PS Nijmegen, tel. +31(0)243 882 926
jan.bemelmans2@gmail.com

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra EsperantoLigo
Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com

Verdaj Skoltoj
ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes, tel. 071 16 53 95 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net, www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto,
p/a Jean-Pol Sparrenberg, Ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes,
tel.: 0475 27 23 19, jpsparrenberg@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG)
sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek
tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, secretaris, Pieter Engwirda
Wighenerhorst 49, NL-6603 KH Wijchen,Tel.+31(0)24 645 51 33
sekretario@esperanto-nederland.nl

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam,
tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org

Contactadressen in Vlaanderen

ANTWERPEN
Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel. 03 / 234 34 00, esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE
Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge,
tel. 050 / 67 51 78, heidi.goes@gmail.com

GENT
La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, BE-9050 Gentbrugge,
tel. 09 230 16 77, gent@esperanto.be

KALMTHOUT
La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen,
tel.: 03 / 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com

KORTRIJK
La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201,
BE-8610 Kortemark, tel.: 051 / 62 39 28, piet.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk,
tel. 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com

LEUVEN
Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo
tel. 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be

LIMBURG
Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer,
tel. 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be

OOSTENDE
La Konko, Anne Brabant, anne.brabant@telenet.be
Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende,
tel. 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.be

ROESELARE / TIELT zie **KORTRIJK**

TIENEN
Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA)
Info: Bert Boon,, Merelhof 8, BE-3300 Tienen,
tel. en fax: 0472 73 48 30 mailto:bert.boon@skynet.be

TURNHOUT
Maria Dom, Tuinbouwstraat 14, BE-2300 Turnhout,
tel. 014 41 72 92, de.groot-dom@telenet.be

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Ivo Vercammen
Secretaris:	Ben Indestege
Penningmeester:	Kevin de Laet
Bestuursleden:	Eddy Van den Bosch, Nicky Janssen en Johan Van Eenoo

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap: giften van minstens 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar van belastbaar inkomen